

Очевидно, що до нового варіанту Закону України «Про залізничний транспорт» й Уставу залізничного транспорту слід включити основні положення організації маркетингової діяльності в повному обсязі його принципів і функцій.

Література

1. Концепція та програма реструктуризації на залізничному транспорті України. Офіційне видання. — К., 1998.

2. А. П. Абрамов, В. Г. Галабурда, Е. И. Иванова. Маркетинг на транспорте. — М.: Желдориздат, 2004.

Стаття надійшла до редакції 13.07.2009 р.

УДК 332.12 (1-21)(477) : 330.3

А. М. Коваль,
Хмельницький кооперативний
торгівельно-економічний інститут

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: НОВІ МЕТОДИ ТА МЕТОДИКИ У ДЕРЖАВНОМУ ПРОГРАМУВАННІ ЕКОНОМІКИ

АННОТАЦІЯ. У роботі розглянуто державне програмування економіки в контексті механізмів державного регулювання економіки. Обґрунтовано доцільність використання багатокритеріальних задач оптимізації для прийняття рішення щодо раціоналізації державної підтримки малого підприємництва. Розроблено методику вибору пріоритетних напрямів державної підтримки малого підприємництва в регіоні та оптимізації комплексу заходів для кожного напрямку. Запропоновано структуру регіональної програми розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2009—2010 рр., де визначення раціонального набору заходів при обмеженні фінансування проводиться методом динамічного програмування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: державне програмування економіки, регіональна економіка, мале підприємництво, регіональна програма розвитку, метод динамічного програмування, багатокритеріальні задачі оптимізації, вибір пріоритетних напрямів розвитку, оптимізація комплексу заходів.

Постановка проблеми. Важливою умовою соціально-економічного розвитку України є стабільний та збалансований розвиток регіонів, вагомою складовою економіки яких є суб'єкти малого підприємництва (МП). Стабільне економічне зростання і

підвищення рівня конкурентоспроможності української економіки також не можуть бути досягнуті без створення та розвитку сприятливого середовища для МП, провідну роль у формуванні якого відіграє держава. Зокрема, на рівні регіону державна підтримка МП вирішується засобами державного програмування, а саме через розробку та реалізацію регіональних і цільових комплексних програм розвитку МП. Особливої актуальності набуває проблема формування комплексних програм розвитку МП у регіоні.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження проблем функціонування МП розпочалося в Україні лише з початком ринкових перетворень та з формуванням законодавчої бази здійснення підприємницької діяльності. З цього часу проблематика МП постійно перебуває у полі зору українських науковців. Різні аспекти створення та розвитку МП, функціонування суб'єктів МП розглядають у своїх працях О. Амоша, Ю. Бажал, О. Балацький, Є. Бойко, Б. Буркинський, В. Геєць, М. Долішній, С. Злупко, С. Ілляшенко, Ю. Канигін, М. Козоріз, І. Комарницький, О. Кужель, О. Кузьмін, В. Максимова, А. Мельник, В. Мікловда, В. Павлов, Є. Палига, С. Писаренко, С. Пухир, М. Чумаченко, Л. Шевчук, С. Шульц та інші. Напрацювання західної наукової думки у сфері малого бізнесу мають значно тривалішу історію. Проблематика підприємництва та, зокрема, МП представлена у багатьох працях таких вчених, як І. Ансофф, Р. Дженик, П. Друкер, Р. Кантільйон, К. Макконелл, А. Маршал, М.Х. Мескон, М. Портер, П. Самуельсон, Ф. Хайск, А. Хоскінг, Й. Шумпетер та багатьох інших. Незважаючи на чисельні дослідження проблем функціонування МП, питання регіональних програм ще не розглядалися, або не знайшли належного розв'язання. Зокрема, на рівні регіону процес формування регіональних програм державної підтримки МП є задачею мало дослідженою в науковому плані, а це призводить до того, що на практиці ефективність розроблених програм є недостатньо високою. Відсутність методик визначення рівня дієвості заходів регіональних програм, пріоритетів цих заходів, розрахунків прогнозів їх реалізації, а також вибору системи індикаторів результативності реалізації регіональної програми розвитку МП зумовлює потребу в розробці науково обґрунтованих підходів до формування регіональних програм державної підтримки МП. Таким чином, відсутність системних розробок щодо регіональних програм розвитку МП підкреслює актуальність теми щодо формування державної підтримки МП шляхом розробки регіональних програм. Вирішення завдань такої складності потребує державної підтримки МП, розробки мо-

делей і методів оптимізації регіональних програм розвитку МП і побудови на цій основі науково-методичного підходу до формування регіональних програм державної підтримки МП.

Мета роботи полягає в розробці науково-методичних підходів до формування регіональних програм державної підтримки МП на основі розроблення методики багатокритеріального вибору раціонального комплексу заходів, спрямованого на розвиток МП у регіоні.

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою механізму державного регулювання МП є система його державної підтримки, серед основних елементів якої особливу увагу приділено інституційним та функціональним (цільовим) засадам державної підтримки підприємництва. В Україні державна підтримка МП реалізовується через державне програмування економіки (Національні, регіональні, місцеві та цільові (спеціальні) програми. Розвиток МП потребує науково-методичного забезпечення, пов'язаного з проведенням наукових досліджень з метою пошуку ефективних форм та методів державної підтримки МП, розробки та впровадження нових підходів щодо формування регіональних програм розвитку МП і його державної підтримки. Слід уточнити поняття формування регіональної програми, яке доцільно трактувати наступним чином, як комплекс науково обґрунтованих напрямів та відповідну систему заходів, спрямовану на державну підтримку МП.

Для формування державної підтримки МП з метою побудови узагальнених оцінок об'єктів найрізноманітнішого типу можна рекомендувати застосовувати підхід, що ґрунтується на використанні ієрархічної структури (дерева) цілей; для комплексної оцінки варіантів програми — метод багатокритерійної оптимізації на основі лінійних згорток та побудови мережі напружених Парето-оптимальних критеріїв; для оцінки соціально-економічного стану регіону і розробки на цій основі програми підтримки суб'єктів МП використовувати смислові (матричні) згортки; для оцінки витрат на реалізацію тих чи інших заходів, очікуваного ефекту чи ризиків — методи експертних оцінок на основі неманіпульованих механізмів та методу Дельфі.

Для вибору напрямів підтримки МП можна застосовувати відповідні методи оптимізації, які дозволять розробити ефективні регіональні програми розвитку МП. Кілька таких моделей і методів розглядається у роботах [1, 2], де описано метод оптимізації цілей проекту за вартістю на основі побудови мережі напружених (парето-оптимальних) варіантів цілей проекту. Автори даних ро-

біт будують прогноз низку показників проектів програми (очікуваний ефект, витрати, ризику) із залученням експертів, тому розглядають механізми стимулювання експертів, при яких одержувані на основі експертизи оцінки близькі до об'єктивних. Проте проблема вибору пріоритетних напрямів розвитку малого підприємництва у даних роботах не розглядається.

Для визначення основних напрямів розвитку МП розглянемо завдання формування регіональної програми розвитку МП. Це завдання, за аналогією до досліджуваної в роботі [2] моделі, є завданням багатокритерійної оптимізації, де відбувається формування комплексної оцінки пріоритетних напрямів розвитку МП. Комплексна оцінка напрямів в агрегованому вигляді має відображати всі цілі програми. Проведемо оцінювання вибраних напрямів за m критеріями. Позначимо x_j як значення j -го критерію напрямів. Найпростішою формою представлення комплексної оцінки є лінійна згортка:

$$F = \sum_{j=1}^m \lambda_j x_j, \quad (1)$$

де λ_j — вага j -го критерію, яку визначають переважно в результаті експертної оцінки.

Згідно з методикою багатокритеріальної комплексної оптимізації, де кожний варіант відрізняється хоча б за одним критерієм, вибираємо ефективний (парето-оптимальний) варіант, тобто такий варіант, коли не існує іншого варіанту, кращого за всіма критеріями.

Перш за все визначимо перелік напрямів підтримки МП, які ми будемо оцінювати. За вимогами методичних рекомендацій [7] структура заходів регіональної програми має будуватися за 3 напрямками: 1) впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності; 2) фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка; 3) ресурсне та інформаційне забезпечення, формування інфраструктури. Виходячи з об'єктивної необхідності впровадження сучасних (інноваційних) напрямів підтримки МП та рекомендацій авторів робіт [3—6, 12] включимо до переліку ще два напрями: формування віртуального ринку та розвиток екологічного підприємництва.

Умовно позначимо напрями таким чином: А — впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності; В — фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка; С — ресурсне та інформаційне забезпечення, формування інфраструктури; D —

формування віртуального ринку; Е — розвиток екологічного підприємництва. Встановимо у формулі лінійної згортки $m = 2$ і відповідно отримаємо формулу оцінки кожного напряму у вигляді:

$$F = l_1 x_1 + l_2 x_2, \quad (2)$$

де x_1 — значення ефективності даного напряму за критерієм 1;

x_2 — значення ефективності даного напряму за критерієм 2.

Слід зазначити, що проблема визначення критеріїв і їх впровадження на кожному етапі розробки та прийняття управлінського рішення перебуває в Україні ще в стані дослідження. Критерії оцінки ефективності певного напряму розвитку МП мають бути безпосередньо пов'язані із системою критеріїв оцінки ефективності як регіональної програми, так і діяльності органів влади всіх рівнів. Крім цього критерії оцінки ефективності часто є інструментом підвищення ефективності взаємодії органів влади із тим середовищем, на яке вони впливають (у даному випадку — МП). В цілому, проблема запровадження критеріїв оцінки ефективності досліджується у західних країнах. Так, у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розроблено цілісну систему виконавчих критеріїв, для успішного функціонування якої на державному рівні затверджено обов'язкові програми підтримки.

В Австралії встановлено вихідні критерії оцінки та затверджено систематичне оцінювання програм, як основу оцінювання результатів діяльності органів державної влади [8, с.142]. У Канаді затверджена система оцінки результативності, до складу якої входить 35 оцінюваних критеріїв [9].

Найчастіше при оцінці використовують такі поняття, як ефективність та продуктивність. Як підкреслює автор роботи [10], продуктивність дозволяє оцінити кількість ресурсів, що використовуються для надання даних послуг. Критерії продуктивності визначаються як частина затрат — поточні затрати на здійснення діяльності в певній сфері (надання послуг) і вимірюються в абсолютних величинах (грн, тонни, м³ тощо).

Критерій ефективності оцінює рівень надання послуг і визначається за очікуваними результатами. Як підкреслено в [10], «це сприяє зосередженню уваги на кінцевих результатах з урахуванням якості надання послуги і її впливу на рівень життя на даній території. Два такі оціночні критерії як ефективність та продуктивність необхідні для забезпечення збалансованого підходу до самого процесу надання послуг».

У нашому ж випадку ми оцінюємо напрями розвитку МП, тому працювати із абсолютними показниками (як при наданні послуг) просто неможливо. По суті, під час вибору пріоритетного напрямку розвитку МП нам треба оцінити функціонування цілісної системи заходів з метою її відповідності певній меті, реалізації покладених на неї функцій і завдань. Мірилом оцінки є критерій, тобто ознака, на підставі якої здійснюється оцінка. Розробка системи критеріїв оцінки та вибір на їх основі пріоритетних напрямів розвитку МП, дозволить спеціалістам знайти ефективні рішення щодо такого розвитку, а також визначити взаємозв'язок між прийнятими рішеннями та співвідношенням витрат, необхідних для їх реалізації, з очікуваним ефектом. Вибір та втілення пріоритетного напрямку розвитку МП — це механізм узгодження протиріччя між інтересами держави і СПД. Слід зазначити, що найбільш поширеним у літературі є економічна оцінка за критерієм ефективності. Хоч цей критерій не є універсальним, проте його можна вважати ключовим критерієм у визначенні успішності реалізації даного напрямку та формуванні сприятливого підприємницького середовища.

Отже, критерій доцільності не є самодостатнім і може застосовуватися у комплексі з іншими критеріями, наприклад, ефективністю. До того ж ці критерії є відносними величинами і їх легко застосовувати в експертних методах.

Враховуючи те, що в Україні була схвалена розпорядженням КМУ від 14.09.2002 р. № 538 р. «Концепція застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі» і затверджені наказом Мінфіну України від 29.12.2002 р. №1096 «Правила складання паспортів бюджетних програм», необхідно користуватися рекомендованим переліком критеріїв і показників (кількісних і якісних) для оцінки результатів виконання програми, використання коштів на її виконання з метою досягнення визначених цілей та вибору пріоритетних напрямів розвитку.

Як зазначено в роботі [11], результативні показники доцільно поділити на 4 групи: 1) показники затрат (обсяги та структура ресурсів, що забезпечують виконання бюджетної програми та характеризують структуру її витрат); 2) показники продукту (обсяг виробленої продукції чи наданих послуг у реалізації виконання бюджетної програми, кількість користувачів товарами (роботами, послугами) тощо); 3) показники ефективності (витрати ресурсів на одиницю показника продукту, тобто економність, відношення максимальної кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до визначеного обсягу фінансових ресурсів, тобто

продуктивність, досягнення визначеного результату, тобто результативність); 4) показники якості (сукупність властивостей, які характеризують досягнуті результати якості створеного продукту, що задовольняють споживача відповідно до їх призначення та відображають послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у наданні послуг (товарів, робіт) споживачам за рахунок коштів бюджетної програми).

Оскільки результативні показники ефективності та якості характеризують кінцеві результати виконання регіональної програми в залежності від напрямів розвитку, то доцільно провести оцінку напрямів розвитку за комплексними критеріями ефективності та доцільності, де можна врахувати різні напрямки ефективності (економічні, соціальний, екологічні тощо). Пропонуємо економічну доцільність напрямку розвитку визначити як забезпечення максимуму ефективності за умови виконання обмежень за ресурсами.

У нашому випадку проведемо визначення кількісних параметрів експертним шляхом за шкалою балів ознак показників та значень величин вагових коефіцієнтів (ваг) важливості даних показників.

Для вибраних п'ятьох базових варіантів напрямів А, В, С, D, Е експерти встановили за двома комплексними критеріями (економічна доцільність та ефективність) такі оцінки значень критерії (табл. 1) і описали їх порівняльну ефективність наступною нерівністю: $B > A > C > D > E$.

Таблиця 1

**ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ВАРІАНТІВ НАПРЯМІВ
РОЗВИТКУ ЗА КОМПЛЕКСНИМИ КРИТЕРІЯМИ**

Критерії \ Напрямки	А	В	С	D	Е
Економічна доцільність	3	5	4	2	1
Ефективність	6	1	4	8	9

Очевидно, що ваги λ_1 і λ_2 повинні бути такими, щоб виконувалися нерівності:

$$5 \lambda_1 + \lambda_2 > 3 \lambda_1 + 6 \lambda_2 > 4 \lambda_1 + 4 \lambda_2 > 2 \lambda_1 + 8 \lambda_2 > \lambda_1 + 9 \lambda_2. \quad (3)$$

Вирішимо завдання лінійного програмування: визначимо λ_1, λ_2 і ε , такими, що відповідають умовам:

$$\begin{aligned}
& e \leq \max \\
& \lambda_1 + \lambda_2 = 1 \\
& 5 \cdot \lambda_1 + \lambda_2 \geq 3 \lambda_1 + 6 \lambda_2 + e \\
& 3 \lambda_1 + 6 \lambda_2 \geq 4 \cdot \lambda_1 + 4 \lambda_2 + e \\
& 4 \cdot \lambda_1 + 4 \cdot \lambda_2 \geq 2 \lambda_1 + 8 \lambda_2 + e \\
& 2 \lambda_1 + 8 \lambda_2 \geq \lambda_1 + 9 \cdot \lambda_2 + e.
\end{aligned} \tag{4}$$

Підставляючи $\lambda_2 = 1 - \lambda_1$, перетворимо нерівності до вигляду:

$$\frac{2 - \varepsilon}{3} \geq \lambda_1 \geq \frac{5 - \varepsilon}{7}. \tag{5}$$

З цього рівняння визначаємо $\varepsilon = -0,1$, $\lambda_1 = 0,7$, $\lambda_2 = 0,3$.

Від'ємне значення величини ε означає, що оцінки експертів суперечливі. Проте ми отримали значення ваги, при якій ця суперечність звелася до мінімуму. Інакше кажучи, дана система нерівностей не має розв'язку, але ми знайшли розв'язок з мінімальною незв'язністю. За отриманих значень ваг комплексні оцінки варіантів будуть такими:

$$F_A = 3,9; \quad F_B = 3,8; \quad F_C = 4; \quad F_D = 3,5; \quad F_E = 3,4. \tag{6}$$

Бачимо, що найкращим є варіант С (табл. 2).

$C \geq A$, $C \geq B$, $C \geq D$, $C \geq E$.

Таблиця 2

**РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИБОРУ
ЕФЕКТИВНОГО ПРІОРИТЕТНОГО НАПРЯМУ**

Критерії \ Напрямки	А	В	С	Д	Е
Експертна оцінка	9	6	8	10	10
Комплексна оцінка з урахуванням ваг критеріїв	3,9	3,8	4	3,5	3,4

Таким чином, найвищу пріоритетність має напрям С — ресурсно-інформаційне забезпечення, причому напрям Д — формування віртуального ринку має наступну оцінку за напрямом А — нормативно-правове забезпечення. Це наводить нас на думку про необхідність включення даного напрямку в структуру програми. Невирішеними залишаються тільки питання щодо доцільності включення екологічного підприємництва до складу напрямів регіональної програми, оскільки його комплексна оцінка була найнижчою.

З іншого боку, ми бачимо, що за критерієм ефективність у результаті експертної оцінки напрямів екологічне підприємництво має найвищу оцінку. Таким чином, незважаючи на те, що екологічне підприємництво, за результатами проведеного дослідження, не доцільно включати як окремий пріоритетний напрямок у зв'язку з найнижчим значенням комплексної оцінки ефективності даного напрямку, пропонуємо включити певний комплекс заходів з формування ресурсно-інформаційного поля для впровадження екологічного підприємництва до складу напрямку С — ресурсне та інформаційне забезпечення.

Стосовно ж підтримки електронного підприємництва, то цей напрям (D) рекомендуємо виділити в окрему підпрограму «Формування віртуального ринку» у складі напрямку С — ресурсне та інформаційне забезпечення. Таке вирішення даної проблеми дає можливість врахувати вказівки методичних рекомендацій щодо переліку напрямів розвитку МП, а також реалізувати основну ідею — пошук інноваційних шляхів розвитку МП у Львівській області.

Отже, ми отримали комплекс напрямів, які мають визначену пріоритетність, що дозволить у подальшому розподілити наявні ресурси відповідно до отриманої величини пріоритетності. Наступним кроком формування регіональної програми розвитку МП є оптимізація комплексу заходів для кожного напрямку програми. Для цього розробляємо методику багатокритеріального вибору раціонального комплексу заходів, яка враховуватиме показники ефективність, вартість, ефект. Послідовно виконавши процедуру методу динамічного програмування, отримано набір раціоналізованих методів до підпрограми «Формування віртуального ринку» (табл. 3).

Таблиця 3

**ПІДПРОГРАМА: ФОРМУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ
НАПОВНЕННЯ ВІРТУАЛЬНОГО РИНКУ**

1	Формування механізмів підтримки електронного бізнесу місцевими органами влади	Розробити пакет змін до поліваріантної матриці програмних заходів у Методичних рекомендаціях щодо формування і реалізації регіональних програм підтримки малого підприємництва. Розробити механізм підтримки електронного підприємництва місцевими органами влади. Оприлюднити даний механізм в Інтернеті на місцевих сайтах з підтримки підприємництва.
---	---	--

2	Створення вільного доступу суб'єктів підприємництва до інформаційного ресурсу	Ознайомити суб'єктів малого підприємництва з останніми досягненнями щодо віртуальної форми ведення бізнесу, процедури реєстрації сайтів, надання доменних імен та дозвільних процедур тощо. Розмістити інформацію на місцевих Інтернет-сторінках з підтримки малого підприємництва та здійснювати адресну розсилку електронною поштою відповідної інформації
3	Ресурсна підтримка віртуального ринку	Створити окрему сторінку щодо електронного підприємництва на сайті «Підприємництво Львівщини» та регулярно оновлювати на сайті наступні дані: 1. Каталог Інтернет магазинів. 2. Події електронного бізнесу в Україні і світі. 3. Нормативно-правове регулювання електронного підприємництва. 4. Дошка оголошень. 5. Консультаційний пункт. 6. Моніторинг віртуального ринку 7. Аналітичні звіти та дослідження віртуального ринку. 8. Форум. 9. Система навчання. 10. Довідник. Забезпечити повну систему пошуку на сайті та зв'язки з місцевими системами підтримки МП.

Запропонованою методикою було обрано заходи регіональної програми за кожним напрямом розвитку МП (табл. 4), що забезпечує максимальну ефективність напрямку за умови виконання обмежень за виділеними ресурсами.

Таблиця 4

ОСНОВНІ ЗАХОДИ З РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ НА 2009—2010 РОКИ

1. Впорядкування і вдосконалення нормативного регулювання підприємницької діяльності, подолання бар'єрів на шляху становлення і розвитку бізнесу, залучення інвестицій	
1	Забезпечення прозорості діяльності місцевих органів влади
2	Сприяння поінформованості суб'єктів підприємницької діяльності щодо роботи органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади
3	Допомога суб'єктам підприємницької діяльності при вирішенні проблемних питань підприємництва
4	Захист підприємців від незаконних дій контролюючих, інспектуючих та інших органів державної влади
5	Розширення доступу суб'єктів малого підприємництва до інформації про законодавчі та регуляторні акти

6	Формування для суб'єктів малого підприємництва сприятливих умов щодо вивчення державної регуляторної політики
7	Пошук шляхів вдосконалення спеціальних режимів оподаткування малого підприємництва та перспективних напрямів розвитку малого підприємництва
2. Фінансово-кредитна підтримка малого підприємництва	
8	Підтримка інвестиційних проектів підприємств малого бізнесу
9	Сприяння інвестиційним проектам підприємств малого бізнесу
10	Розширення доступу суб'єктів малого підприємництва до інвестиційно-кредитних ресурсів
11	Проведення моніторингу використання бюджетних коштів
3. Ресурсне та інформаційне забезпечення малого та середнього підприємництва, подальше формування інфраструктури підтримки підприємництва	
18	Забезпечення доступу суб'єктів малого підприємництва до інформації про об'єкти державної власності, що пропонуються до продажу, а також доступу до інформації про проведення конкурсів на право укладання договорів оренди державного майна
19	Забезпечення доступу суб'єктів малого підприємництва до інформації про вільні не завантажені торгівельно-виробничі ресурси
20	Формування механізмів ресурсної підтримки суб'єктів малого підприємництва
21	Розширення можливостей інформаційного забезпечення підприємств
22	Вдосконалення інформаційно-консультаційного забезпечення суб'єктів малого підприємництва
23	Формування інструментів, залучення громадян до підприємницької діяльності, сприяння розвитку суб'єктів малого підприємництва
24	Інформаційне забезпечення інвесторів
25	Допомога у налагодженні і розширенні міжнародних контактів суб'єктів малого підприємництва
26	Поширення серед суб'єктів малого підприємництва кращого зарубіжного і вітчизняного досвіду діяльності успішних підприємств
27	Сприяння впровадженню перспективних інноваційних проектів підприємств малого бізнесу
28	Використання міжнародного досвіду у сфері науки та інновацій
29	Розширення сфер інвестування коштів підприємств

4. Формування інфраструктури підтримки підприємництва	
33	Розширення інформаційного супроводу діяльності об'єктів інфраструктури
34	Подальше сприяння розвитку ефективної регіональної інфраструктури підтримки малого бізнесу
5. Підвищення кваліфікації кадрів у сфері підприємництва	
35	Підвищення кваліфікації кадрового потенціалу малого підприємництва
36	Зменшення безробіття через створення нових робочих місць у сфері малого бізнесу
37	Надання фінансової допомоги у створенні нових робочих місць
38	Підвищення кваліфікації кадрового потенціалу у сфері малого підприємництва
39	Залучення молоді до сфери малого підприємництва
40	Подальше сприяння розвитку ефективної регіональної інфраструктури підтримки малого підприємництва
41	Забезпечення розвитку інфраструктури підтримки підприємництва на селі, розширення можливостей доступу підприємців до фінансових ресурсів
42	Збільшення кількості фінансових установ
43	Сприяння розвитку зовнішньоекономічних та міжрегіональних зв'язків підприємств області

Висновки. У роботі досліджено складові господарського механізму, а саме елементи механізму державного регулювання економіки, де важливу роль відіграє державне програмування економіки. В результаті даного дослідження ми прийшли до найважливішого висновку, що для раціоналізації державної підтримки МП доцільно застосовувати методи та моделі, побудовані на основі багатокритеріальних задач оптимізації та методі динамічного програмування. Це дало можливість розробити методiku вибору пріоритетних напрямів державної підтримки МП у регіоні та оптимізації комплексу заходів для кожного напрямку. Як приклад застосування даних методів, запропоновано структуру регіональної програми розвитку МП у Львівській області на 2009—2010 рр.

Перспективою подальших досліджень є розробка методології формування регіональних програм розвитку цільового призначення.

Література

1. Модели и методы оптимизации региональных программ развития / [Н. Г. Андронникова, С. А. Баркалов, В. Н. Бурков, А. М. Котенко]. — М.: ИПУ РАН, 2001. — 60 с.
2. Бурков В. Н. Економико-математические модели управления развитием отраслевого производства. / Бурков В. Н., Джавахадзе Г. С. / — М.: Институт проблем управления, 1997. (Препринт).
3. Бублик М. І. Електронна торгівля з погляду євромаркетингу як складова частина маркетингових стратегій підприємства / Бублик М. І., Белуха О. М., Сокіл М. Р. // Вісник НУ «Львівська політехніка», № 580, «Логістика». — Львів: Видавництво НУ «ЛП», 2007. — С. 10—19.
4. Комарницький І. М. УАНЕТ: українські реалії та перспективи електронного бізнесу / Комарницький І. М., Бублик М. І. // Вісник Хмельницького національного університету, №1 (88), «Економічні науки». — Хмельницький: ХНУ, 2007. — С. 98—101.
5. Бублик М. І. Інтернет-маркетинг як одна з складових у загальній маркетинговій стратегії підприємства / Бублик М. І., Рева О. М. // Вісник Хмельницького національного університету. — 2007. — № 6. — С. 73—78. — (Серія «Економічні науки»).
6. Шоган Г. І. Економічні інструментарії формування екологічного підприємництва Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.08.01 / Г. І. Шоган; Сум. держ. ун-т. — Суми, 1999. — 21 с.
7. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації регіональних програм підтримки малого підприємництва. — Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. — К. — 2008. — с. 526.
8. Уряд для громадян. Ініціативи щодо поліпшення якості послуг. Український переклад. — Львів: Львівськ. філіал УАДУ, 2000. — 293 с.
9. Dawson R. MacGregor and Dawson W. F. Democratic Government in Canada / Revised by Norman Ward. — University of Toronto Press, 1998. — 152 p.
10. Бабанова О. О. Критерії оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування: світовий досвід та Україна / Бабанова О. О. // Стратегічні пріоритети. — 2007. — № 2 (3). — [Електронний ресурс] — Режим доступу до журн.: <http://iwww.niss.gov.ua/book/StrPryor/strpr.htm>
11. Шкворець Ю. Ф. Критерії та показники оцінки ефективності програмно-цільового фінансування центральних органів управління з питань наук, інноваційної діяльності й освіти / Шкворець Ю. Ф. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://iee.org.ua/files/alushta/06-shkvorec-kryteryu_ta_pokaznyky.pdf
12. Комарницький І. М. Вплив новітніх технологій на розробку стратегії розвитку малого та середнього бізнесу в Україні / Комарницький І. М., Бублик М. І. // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — 2008. — № 2. — С. 48—55.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2009 р.